

KANDIDAT

3441

PRØVE

EX-100 1 Examen philosophicum

Emnekode	EX-100
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	15.12.2016 07:00
Sluttid	15.12.2016 12:00
Sensurfrist	08.01.2017 23:00
PDF opprettet	10.10.2017 10:57
Opprettet av	Emma Hansen

1 Generell informasjon EX-100 15.12.2016

- Ja
 Nei

Riktig. 0 av 0 poeng.

2 EX-100 15/12-16 Del 1: Filosofihistorie

Oppgave 1:

Ved å redegjøre for filosofiens oppstandelse og hvilke spørsmål naturfilosofene var opptatte av er det viktig å starte med historien, eller en kontekst. Det er viktig å forstå konteksten Antikken er i for å forstå hvorfor mennesker tenker som de gjør, og hvorfor de handler som de gjør. Dermed velger jeg å løse oppgaven nærmest kronologisk med å sette perioden i en kontekst som kan forklare dems adferd og dermed få en struktur i oppgaven som gjør det enkelt å se at det skapes forskjellige retninger innen filosofien ettersom tiden går.

I det Antikken Hellas hadde man begynt å forme et samfunn som støttet alle behov for mennesket, bortsett fra selvrealisering. Maslow sier at for at vi skal kunne nå målet, det å være et relativt fullkomment menneske, må vi visse behov være dekket. Dette kalles for Maslows behovspyramide. Denne strukturen forholder seg til menneskets forskjellige mål, og forteller oss om hvor stor nødvendighet det er i å for fylle dem. For å sette denne eraen i en kontekst for knytte Maslows behovspyramide og Antikken, kan vi se på det slik at alle underliggende behov var mettede, fysiologiske behov som mat, drikke, husly, og andre overliggende behov som sikkerhet i staten og økonomien. Når mennesket har det, så har de også et behov for anerkjennelse fra andre og seg selv for å nå toppen, selvrealisering, at du duger som et menneske. Antikken sikret de som var borgere av samfunnet slik at de fikk sine nødvendige behov dekket ettersom de hadde et demokrati, som igjen blir tatt opp av filosofer senere. Dette gjorde at tenkere kunne fokusere på det å vite, forstå og lære istedenfor å prøve å dekke andre behov. Dette førte til at mennesker ville ha svar på de eksistensielle spørsmålene i livet og andre dype spørsmål i sammenheng med hva som er rett og galt. Dette gir oss overgangen fra Mythos til Logos.

Med mythos tenker man på litteraturen, eller måten man så på verden på, igjennom fortellinger om helter som representerte det å være et godt menneske. Dette gjalt både for fortellinger om krigshelter og hverdagshelter som Homer skrev sine verk om. Når man går fra Mythos til Logos betyr dette at man begynner å tenke mer logikk i måten man forklarer ting, og dermed er filosofens verktøy logikk. Logikken gjør det enklere for menneske å faktisk forstå hvordan ting er, få kunnskap om dette for å lære det videre og opplyse andre. Et av de problemene som logikk da møtte på var forandring.

Thales, som blir regnet som den første filosofen, var en naturfilosof som prøvde å løse problemet med forandring, forandringsproblemet. Forandringsproblemet går ut på at man kan ikke vite om noe hvis det forandrer seg, ergo, hvis noe forandrer seg og du sier din mening om det, så vil denne meningen etter ukjent tid bli usann. Dermed prøvde Thales å finne det uforanderlige i alt foranderlig. Når vi går fra mythos til logos betyr det ikke at gud og noe hinsidig er lagt bak oss, tvert imot mente og mener mange av jordens filosofer. Thales brukte nemlig guder til å forklare sin teori om det uforanderlige, nemlig at gudene var i vannet. Når logikken blir innført ble observasjoner og hypoteser sentralt i hvordan en filosof kunne få vite om ting, i Thales sitt tilfelle var dette vann. Vann har forskjellige aggregattilstander mente Thales, vann blir til is, vann blir til vanddamp og alt er en fullkommen sirkell. På den tiden viste man ikke at vann ble til damp når temperaturen var 100 grader, eller at vann ble til is når temperaturen var nærmere 0. Dette gjorde at Thales sa at det var guder i vannet som gjorde at vann kunne ha forskjellige former, og dermed at vann er det uforanderlige i alt foranderlige.

At en person besvarer noe menneske i langtid har prøvd å få svar på fører til en del kritikk, og dermed blir naturfilosofien til. Andre mennesker kommer med sin forståelse for verden. Her prøver hver person å forklare hvordan verden faktisk er ved sine ideer og holdninger som påvirker deres innfallsvinkel når det gjelder naturen. Grunnen til at forskjellige innfangsvinkler er viktig er fordi kritikken kommer fra andre, og for at man skal si at noens argument er feil, så må man ha et motargument som avkaster argumentet. Dermed fikk vi Heraklitt og Demokritt.

Heraklitt og Demokritt er to naturfilosofer med forskjellige svar på forandringsproblemet. Teorien til Heraklitt var at det uforanderlige i alt foranderlige var logos, eller noe som er bak det virkelige. Heraklitt brukte det Thales mente om guder, men satt det inn i sin teori fordi det var det han mente var mest riktig. Han mente dermed at det var ild som var prispippet, alt oppstår fra ild og går til grunne ved ild, med dette mente han at det er Logos som får ting til å forandre subjektet det er snakk om. Dette resulterte da med at vi fikk en kritikk fra Demokritt. Demokritt mente at guder ikke hadde noe med hvorfor ting er som de er, han mente at alt består av atomer og

av tomrom. Her må vi huske at mikroskopet ikke ble oppfunnet før etter mange hundre år så at Demokritts svar på forandringsproblemet snakket om atomer, er ganske usannsynlig. Demokritt mente at det er forskjellige sammensetninger av atomer som lager disse forskjellige stoffene, vi mennesker er satt sammen av samme atomer, mens kuer er satt sammen av andre atomer. Dette er en god teori bortsett fra at den er selvmotsigende for noen. Kritikken mot demokritts ide var at: hvorfor har kuer forskjellig farge, hva er det da som gjør deg forskjellig fra meg. Dette kalte han for sekundære egenskaper ved atomet. Han mente dermed at frekvensen og måten atomene er satt sammen på var på basisen for forskjellige egenskaper. Hva med sjelen? Han mente at sjelen og tanker er lagd av spesielt glatte atomer, derfor kan tanker "gli ut " og er vanskelig å få tak i, det samme med sjelen, det er satt sammen av forskjellige atomer. Naturfilosofiene startet dermed en trend når det gjalt tenking, kunnskap og prøving.

Etter naturfilosofene kom sofistene. Sofistene fokuserte på de eksistensielle spørsmål, metafysikk, ting som ikke kunne klart observeres. Samme idealet om kunnskap fant også sted hos dem, "du kan ikke ha viten om noe når det kan forandres over tid". Dermed fokuserte sofistene på måten de framla sine teorier, altså retorikk. Retorikken hjalp dem med å bli veltalende og annerkjennelse fra andre som gjorde at de kunne tjene til livets opphold ved å undervise rike sønner som skulle bli viktige talere en dag. Dermed fikk vi Sokrates.

Sokrates blir sett på en av mange som en av de store filosofene, han var hvertfall den som spurte mest. Sokrates vandret rundt i Hellas på jakt etter viten. Dette gjorde at han plagde mange mennesker ved å spørre og spørre uendelig. Tingen med sokrates var at han sa han ikke hadde viten, han ville forstå dette konseptet med hva som gjør folk modige, hvorfor folk er grådige og andre spørsmål som dreide seg om tilværelsen. For å trekke linjer igjennom filosofien så er det viktig å tenke på hva som kom før og etterpå, det er slik vi kan se hvordan filosofi utvikler seg og blir til. I dette tilfelle har vi at Platon, var læring av Sokrates. Aristoteles var læring av Platon da Platon etablerte universitetet. Platons syn på metafysikken var noe hinsidig, noe mer virkelig enn det vi ser her og nå, mens Aristoteles ville konkret vite hva som betyr å leve et godt liv, et lykkelig liv. Dette delte Filosofien i deler som for eksempel: Epistologi (kunnskapsteori) , Metafysikk, Etikk, som fortsatt prøver å bli besvart av nåtidens filosofer.

Ved at jeg i denne oppgaven redegjør for hvordan etikkens opprinnelse foregikk ved å sette Antikken i kontekst med omverdenen, kan vi forklare hvorfor menneske nå blir opptatte av tanker, følelser, mål og kunnskap. Ettersom at mennesket nå lever i samfunn som sikrer dems behov som alle må ha, kan de nå fokusere på seg selv som individer og for at menneske skal bli opplyst så må det tenke. I oppgaven ser vi hvordan Naturfilosofiene møtte må forandringsproblemet som satte en gnist i alle tenkere i ettertid, her ser vi hvordan menneskets nygjerrighet og intellekt kan tolke og forstå ting vi ellers ville ha sett på som gudommelige uten å sette spørsmål ved det. Det er bare ved å sette spørsmål man kan lære, og som en filosof setter man spørsmål ved andres teorier, ikke for å være best, men for å letter kunne forstå. I filosofi er aspektet at du må kunne feil argumenterer for den andres teori, for at du dermed kan lære og kunne bruke dette selv for å kunne styrke dine argumenter for din teori.

Besvart

3 EX-100 15/12-16 Del 2: Etikk

- 1.
- 2.

oppgave 1 del to.

I denne oppgaven vil jeg fokusere på hvordan vi enklere kan forstå Kant ved hjelp av eksempler som illustrerer hvor ofte vi tar etiske avgjørelser i vår hverdag. Ved å illustrere disse eksemplene vil det gi en større oversikt over hva Kant mener og hvordan vi skal oppføre oss. Dermed vil jeg starte med å fortelle om Kants hovedideer med vekt på å rasjonalitet og fornuft, før jeg dermed kan trekke ideene inn i drøftningen om vi har en fri vilje.

Immanuel Kants hovedideer er mange men en ting går igjennom disse og det er fornuft og rasjonalitet. Når det gjelder etikk og spesielt moral så var Hume og Kant veldig forskjellige. Ettersom at man må kunne forstå eller argumenterer i mot en annens filosofers argumenter så var Kant kritisk til Hume på punktet: Det er følelser som styrer menneske til handling, men fornuft som lager menneskets mål. Kant mente dette var feil, dette var fordi Kant så på mennesket som rasjonelt og et fornuftig vesen. Det er fornuften som gjør at vi handler, ikke bare følelsene. Grunnen til dette er at når menneske bruker rasjonalitet betyr det at vi tenker på alle mulige utfall og at vi av oss selv vil bestemme den handling som er best passet til denne situasjonen ved hjelp av fornuft.

Dette gjør at Kants forhold til moral er viktig. Opp igjennom filosofiens historie har man sagt at mennesket selv ikke kan vite hva som er rett og galt, allerede fra Aristoteles sin tid så har dette spørsmålet blitt tatt opp. Platon og Aristoteles mente at mennesket selv ikke kunne vite hva som er rett og galt, men deres løsning var forskjellig. Platon mente at det er sjelen vår som har en idee av det fullkommene som gjør at mennesket alltid streber med å bli fullkomment, spesielt i forstanden om moral, mens Aristoteles fokusert på at det er de som har dygd, det å

duge som menneske(vite hva som er rett handling til rett tid), som skulle fortelle oss hva som er riktig å galt. Kant derimot mente at det var individet selv som skulle si hva som er rett og hva som er galt. Dette betyr at menneske har autonomi, at menneske har friheten til å styre seg selv, velge ut i fra den selv ansee for passende adferd. Dermed med at menneske er autonomt så kan vi velge hva slags handling vi bør gjøre og dermed hvilke handling som er riktig og hvilken handling som er gal.

Er autonomi selvmotsigende i den grad at vi selv kan ta valg ut i fra hva vi synes er riktig? Kant mener at det er moralen bak handlingen som er viktig, men å vite hva som er forskjellen er vanskelig. Derfor snakker man om moralsk tilbøyelighet, Kant mener at dersom man gjør en handling for seg selv så er den umoralsk. For å sette dette på en annen måte, Dersom du er en kjøpmann og senker prisen på grunn av priskrig, selv om det hjelper de fattigste i julen, så vil dette være en moralsk gal handling. På den andre siden om du senker prisene fordi du vil hjelpe de som er fattige, så vil du ha gjort en moralsk god handling. Dette betyr at Kants teori spiller mye på en grad av autonomi i den forstand at menneske selv vet hva som er beste fordi de er rasjonelle nok til å se hva som er feil i verden. Dermed om du bøyer deg etter moralen, så er det en moralsk gal handling, men om du gjør det av moral så er den god.

Et annen ide hos Kant, som ofte er den som han er mest kjent for er, Det kategoriske imperativ. De kategoriske imperativ skiller seg fra det hypotetiske imperativ. I det hypotetiske imperativ bruker man "er" og "bør", for eksempel: Om kan skal bli en god gitarist så bør man øve hver dag. På den andre siden er det kategoriske imperativ forkusert på "skal". Vi vet alle at man ikke bør drepe et annet menneske, fordi dette har ikke bare konsekvenser for oss men er også noramtiv feil, mens det kategoriske imperativ forklarer oss at vi ikke SKAL drepe noen, over hodet, det er feil. Det betyr at det er visse former for regler og plikter man skal følge innenfor Kants etikk, det er derfor dette kalles Pliktetikk.

Et annet eksempel i de kategoriske imperativ er løgn. Kant mener at man aldri SKAL lyve. Grunnen til dette er at det kategoriske imperativ opererer utifra begrepet "maxime". I det kateogirske imperativ betyr det at alle handlingene du gjør skal du gjøre med tanke på at maximen av din handling skal gjelde for alle, så om du lyver, så skal alle ha rett til å lyve hele tiden. Dette skader da samfunnet vårt som er bygd opp av tillitt. Du skal heller aldri stjele, hvis du er sen til skole en dag, du har glemt lommeboken din hjemme og bestemmer deg for å stjele en banan, siden personen i kassen er for opptatt med pakke ut varer. Da handler du ut i fra at maximen av din handling er at alle kan stjele, hele tiden. Dette vil si at et av hovedpunktene i det kategoriske imperativ er at din handling skal utføres med hensyn til at det du gjør skal bli gjort til allmennlov.

Det at du aldri skal bruke andre mennesker bare som et middel, men som et mål i seg selv er også et viktig argument for det kategoriske imperativ og for Kant selv. Kant mener at du aldri skal bruke andre mennesker for å nå målet ditt, grunnen til dette er at du da tar vekk deres frihet til å velge å hjelpe deg. For å få et bedre aspekt av dette er det greit med et eksempel. Hvis du spør dine foreldre om penger til nye skolebøker så vil de veldig gjerne hjelpe deg fordi de vet det vil realisere deres mål og hjelpe deg med dine mål, men egentlig vil du bruke disse pengene på å kjøpe deg et nytt spill. Ved at du da kjøper ett spill istedenfor bøker gjør at du har fra tatt foreldrene dine valget om å støtte deg fordi de har tatt sitt valg på uriktig informasjon. I eksempelet ser vi at hvis du bruker en person som ett middel, og bare som et middel, så er dette umoralsk fordi du fratrar autonomien til personen, men om du gjør det som et middel til et mål, så er dette forvarlig fordi personen har gjort sin handling på bakgrunn av all informasjon som er tilgjengelig og gir frivelig fra seg sin autonomi.

Når det da kommer til om vi har fri vilje er det viktig å vite hva Kant mener med dette. Mennesket skal handle slik at det utvikler seg selv, det er det som er moralsk rett og er det motivet vi alltid burde følge. Hvis vi har en person som er så syk at legene ikke kan behandle passienten, er det da forsvarlig at den personen som er syk kan velge om den skal dø eller ei?. Dette er da ett av de største paradokesene innenfor denne etikken. Paradokest går ut på at dersom en person ser på det som rasjonelt og fornuftig å ta sitt eget liv, så mener Kant at denne personen handler galt ettersom at mennesket skal handle for å utvikle seg selv. Paradokse sier da at vi er autonome, vi er rasjoneller og så lenge vi ser på det som beste utvei, men vi kan ikke ta en avgjørelse fordi dette strider i mot det moralske ved å være et menneske som betyr at vi ikke kan styre oss selv. Så det vil si at Kant mener at så lenge vi gjør handlingen ut i fra moral så er handlingen moralsk riktig, men hvis vi da gjør det ut i fra våre følelser så vil dette være feil.

Et annet eksempel er da om vi skal opprettholde ytringsfriheten på tross av dens konsekvens. Her kan man tenke seg at du som person er hjemme med din partner og pluteselig kommer en leiemorder på din dør og spør om din partner er hjemme. Som en refleks fordi du tenker rasjonelt så vil du benekte dette slik at personen går sin vei, men Kant mener at dette ikke er rett. Kant mener at du ikke skal lyve i det heletatt. Hvis scenarioet utfolder seg slik: Du sier nei, leiemorderen går sin vei, men i mellomtiden har din partner rømt fra huset og gjort slik at de møter hverandre og din partner blir drept. Så grotesk som dette høres ut så mener Kant at det dermed er din feil, og at du er grunnen til at partneren din er død. Om scenarioet hadde utfoldet seg på den måten at du hadde sagt ja, og at din partner hadde løpt ut så ville kanskje aldri din partner bli drept. Det som er interessant er at Kant mener ikke noe om at du prøver å spørre hvorfor eller prøver å si i fra om at det ikke er greit. Dette vil si at så lenge du ikke blir satt i posisjonene at du må lyve, så kan du unngå det.

Hvis du da ikke skal lyve, men heller kan leve i en gråsone, hva er da moralsk riktig? Hvis din partner spør deg om du synes at plagget den har på seg er fint, men du synes ikke det, så har du ofte en trang til å lyve ettersom at det unngår en situasjon som kan lage kvalme. Kant mener at dette er feil, men at du heller kan formidle

budskapet på en annen måte, du kan heller si at du synes et annet plagg er finere enn det din partner har på seg. Dette kan tolkes som at Kant mener at så lenge din handling er basert på ærlighet, så kan din partner ta et valg ut i fra all informasjon, som gjør at partneren din kan ta et fritt og selvstendig valg. Dersom du hadde løyjet om dette ville partneren din gjort den handlingen handling ut i fra uvitenhet, som gjør at man ikke selv bestemmer over seg selv og sine valg.

Kant tar opp ganske mange ting du ikke skal gjøre, som å lyve og å ta et liv, så har vi da muligheten til å leve fritt når vi da ønsker å lyve eller å ta et liv ?! kontrast med Kant så mener utilitaristene at din handling er moralsk god uansett så lenge det fører til mest lykke og nytelse for flertallet, altså et hedonomisk syn. Kant mener at det er individet som skal selv gjøre en handling ut i fra om han eller hun synes den er moralsk riktig. Dette betyr at vi som menneske er tilrettelagt visse normer og regler som er en del av noe som kalles Samfunnskontrakten. Denne kontrakten er ikke en fysisk kontrakt men visse normer vi lever etter i vårt samfunn. Noen av disse normene mener Kant at vi skal følge mens andre ikke. Dette er på basis at han mener at mennesket selv vet hva som er best for seg selv. Dette fører da til egoisme. Ved å være egoist så bryr du deg i større eller mindre grad i deg selv, og dine, som gjør at du handler ut i fra det du synes er riktig selv om andre ikke mener det samme. På den andre siden så betyr det ikke at egoisme er noe dårlig bare fordi vi lever i et samfunn hvor det å være egoistisk er dårlig, men hvis man fokuserer på å handle rasjonelt og foruftig mener kant, så vil vi allerede vite hva vi skal og hva vi ikke skal gjøre.

Ved å ta opp forskjellige dagligdagse eksempler kan vi virkelig forstå hvordan Kants etikk ville treffe oss på et hverdagslig nivå, som gjør det enklere for oss å forstå. Kant mener at vi har fri vilje ettersom vi er rasjonelle vesner styrt av fornuft, men i praksis kan det tyde på nærmest det motsatte. Kant mener at menneske er autnomome og at de selv står fritt til å gjøre en handling på basis at vi ved fornuft ved at det er en rett handling. At Kant gir oss flere prinsipper som, at man ikke skal drepe, er en maxsime som sier at hvis noen skal kunne drepe noen så skal alle få lov. Ved hjelp av dagligdagse eksempler ser vi at den frie viljen ikke er svart og hvit men mer en grå nyangse, det er ting du skal og ikke skal gjøre, det er ting du bør og ikke bør gjøre, men til syvene og sist er det Moralen bak handlingen som er det viktige for Kant. At Moralen bak handlingen er den riktige vil føre til at vi er i frie til å velge å gjøre hva vi vil gjøre, som da er en fri vilje.

Besvart